

ՇԼՈՒԵԱՆ ՊԱՏՊԱՄ

ԲԵԹՂԵՀԵՄ՝ ԱՂԲԻԻՐ ՀՈԳԵԻՈՐ ՀԱՅԻ

Եւ դու Բեթղիհէմ երկիր Յուդայ,

... ի քէն ելցէ ինձ իշխան,

որ Հովուեսցէ զժողովուրդ իմ զԻսրայէլ
(ՄԱՏԹ. Բ. 6)

Եւ մենք այսօր, Քրիստոսի Ս. Ծննդեան տօնի օրը, անգամ մը ևս կ'ողջունենք այդ Իշխանը, Իր ծննդեան 1998-րդ տարեդարձին:

Իշխա՛ն...

Ի՞նչ են այդ իշխանութեան սկզբունքային օրէնքները. -

Այդ օրէնքները ամփոփուած են երկու բառերու մէջ, որոնք արտասանուեցան Իշխանին ծնունդը աւետող երկնային պատգամաբերներու՝ հրեշտակներու կողմէ Անոր ծննդեան պահուն. -

«Յերկիր խԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, և

Ի մարդիկ ՀԱՃՈՒԹԻՒՆ»:

Երկու պատգամներ, երկու օրհնաբեր բարիքներ, որոնք մարդկութեան ընծայուեցան Անոր կողմէ որ խախտեալէն փառաւորուած է - «Փա՛ռք ի բարձունս Աստուծոյ» - և որ ահա Իր փառքը կ'արտայայտէ նոյնամաղով մեր մարդկային բնութեան հետ և յանձն առնելով իր մարդեղութեամբը խոնարհիլ դէպի մարդը վայն բարձրացնելու համար անոր սկզբնատիպ իր աստուածադրոշմ բնութեան և աստուածապարգև կոչումին (ՓԻԼԻՊ. Բ. 7):

Այդ Իշխանը կու գար Բեթղեհէմէն, որ իբրև բառ կը նշանակէ «Տուն հացի»

Աշխարհը կարօտ էր ոչ թէ նիւթական հացին, որ կու գայ հողէն, այլ այն հացին, որ կու գայ ի վերուստ, երկրի և երկնի Արարիչէն: Նիւթեղէն հացը հողին տուրքն է, ձեռք բերուած մարդկանց տքնութեամբ: Այն հացը որ այդ Իշխանը բերաւ Բեթղեհէմէն, երկինքէն և որ միշտ կ'ընծայուի բոլոր ժամանակներու սերունդներուն, ունի բնորոշիչ անուններ - սէր, հաւատք, յոյս, խաղաղութիւն, հաճութիւն, եղբայրութիւն, միասնութիւն, հաղորդութիւն և միութիւն:

Մեզ՝ մարդկային էակներու համար սա է հիմնական հարցումը - կրնա՞նք ըմբռնել ճշմարտօրէն մարդկային կեանք առանց այս հացին, այսպիսի բազմաբանգ տարրերով թխուած: Բնականօրէն, մեր ամենօրեայ հացը, նիւթական հացը, էականօրէն կարևոր է և անխուսափելիօրէն անհրաժեշտ մեր գոյութեանը համար: Նոյն Իշխանը՝ Ինք էր, որ Բեթղեհէմէն («Հացի Տուն»էն) գալով՝ մինչ կ'ուսուցանէր Իր առաքեալներուն աղօթելու արուեստը, անոնց

պատգամեց և թելադրեց ըսել. «Զհաց մեր հանապազորդ՝ տուր մեզ այսօր» (ՄԱՏԹ. Զ. 11):

Բայց նոյն Իշխանը չէ՞ր որ իր եռամեայ տնօրինական - վարդապետական իշխանութեան օրով յստակօրէն և շեշտակիօրէն ըսաւ. «Ե՛ս եմ կեանքի հացը» (ՅՈՒՎՀ. Զ. 35): Նոյն Իշխանը չէ՞ր որ դարձեալ պատգամեց թէ մենք չենք կրնալ ապրիլ միայն (նիւթական) հացով (ՄԱՏԹ. Դ. 4):

Երբ կը փորձենք կարդալ «Ժամանակի նշանները» չենք կրնար նուազագոյն կասկածն անգամ ունենալ որ այդ հոգեղէն հացի կարօտը աւելի շեշտակի կերպով ի յայտ կուգայ ներկայ ժամանակներուն՝ մանաւանդ երիտասարդ սերունդին մէջ: Եւ այդ անօթութիւնը այնքան խոր է և անմիջական որ շատ մարդիկ գոհացման համար կ'որոնեն այնպիսի աղբիւրներ զորս հաստատեալ աւանդական եկեղեցիներու պարունակին մէջ չեն գտներ:

Այսօր Ս. Ծննդեան օր է: Բեթղեհէմ բառը յաճախօրէն ներկայ է մեր միտքերուն և շրթներուն վրայ, մանաւանդ մատղաշ սերունդի վաւականներու՝ երեխաներու համար: Մեր աղօթքն ու յոյսն է որ մինչ կը մօտենանք 2000-րդ տարեդարձին, այդ բառը շատ լրջօրէն գրաւէ մեր հայեցողութեան և ուշադրութեան կեդրոնը: Չենք կրնար վայն թողուլ այն աւանդական մտորի պատկերացումին մէջ ինչպէս սովոր ենք ընել մեր եկեղեցիներուն, սեփական ընտանեկան յարկերուն և այնքան ընդունելութիւն հասարակաց տարածում գտած մեր վաճառատուններուն և հրապարակային վայրերուն մէջ:

Հետևաբար, եկէք նայինք Բեթղեհէմին այն իմաստով ինչ որ բառը ինք կը թելադրէ - «Տուն հացի»: Եկէք միասին գործենք, ձեռք ձեռքի, իրար հետ բաժնելու համար այդ հացը այսպէս ըսած խմորուած և եփուած մեր՝Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի մարդեղութեամբը և առաքելութեամբը որ աւանդուած և վստահուած է Իր եկեղեցիին: Այդ հացը աւելի առատ և համեղ ու օգտաշատ պիտի ըլլայ, երբ գիտնանք մասնատրապէս վայն բաժնել անոնց հետ, որոնք աւելի անմիջական և ստիպողական կարիքն ունին անոր: Մեր պարտքը յստակօրէն գծուած է մեզի համար, այսինքն՝ մեր մարդկային գեղազոյն ճիգը ի գործ դնել այդ հացը թարմօրէն անուցելու համար ժողովուրդին: Բնականօրէն ան միշտ, յաւերժօրէն, թարմ է և համե-

դաճաշակ իր էությունը մեջ այնպես ինչպես ան տրուած է մեզի որպէս «խմոր» Յիսուսի անմին և գործին մէջէն: Բայց մենք յաճախ ենթակայ ենք փորձութեանը պայն ներկայացնելու այնպիսի ձևով, որ պատմական և աւանդական տարրերով է պատկերացուած և պայմանաւորուած, ինչ որ կը նուազեցնէ անոր թարմութիւնը: Մենք կոչուած ենք նախ անմասպէս թարմանալու մեր ընկալման և ծառայութեանը մէջ անոր:

Սիւսապիկ այս երրորդ տարին է որ Մենք անմասպէս մեր Տիրոջ Ս. Ծննդեան և Աստուածայտնութեան տօնը կը կատարենք Ս. Էջմիածնի մէջ, ուր 1700 տարիներ առաջ Քրիստոնէութիւնը պետականօրէն հռչակուեցաւ մեր հայ ազգի կրօնը: Որոշ իմաստով, ինչպէս սովոր ենք երբեմն ըսել, Ս. Էջմիածինը «Հայկական Բեթղեմէմ» է, ուր մեր ազգը ծնաւ որպէս քրիստոնէայ ազգ: Վերջին այս երեք տարիներու ընթացքին Մենք անձամբ վկայ եղանք հոգևոր կարօտութեանը մեր ժողովուրդին, որ ստիպողական կարիքն ունի իր քրիստոնէական հաւատքը պօրացնելու իր նոր կեանքին, կեանքին ապատ ու անկախ Հանրապետութեան այս շրջանին:

Մենք բոլորս ենթակայ ենք փորձութեանը նիւթական հացի տիրապետութեան: Յաճախ զուտ աշխարհային և աշխարհայնապաշտ, մարմնապաշտ ու հաճոյապաշտ ձգումները և շարժումները արդիական, նոյնիսկ ըստ ոմանց, յետ-արդիական կամ գեր-արդիական կեանքի, խոր ազդեցութիւն կը գործեն և լայն ու տիրական տեղ կը գրաւեն մեր այսօրուան կեանքին մէջ: Մեր Հայաստանի, մեր ժողովուրդի ներկայի կեանքին մէջ դրսևորուող հոգևոր վերաթնութեան այս շրջանին մենք պարտաւոր ենք գտնել միջոցը ճշգրտակեցնելու նիւթական հացը հոգևոր հացին հետ: Եթէ այսօր թերանանք այդ խիստ էական պարտաւորութեան մէջ, ապագային աւելի դժուար կը դառնայ մեր գործը: Պարտաւոր ենք գործել ուժգնաբար, շարժիլ արագաբար: Մեր Հայց. եկեղեցին տեսակ մը հացթուի է հոգևոր այդ բացին, մեր հայրերու դարաւոր աւանդութեան փորձով և ճճով օժտուած: Այսօր Բեթղեմէմին հացին թարմացման առաքելութիւնն է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի առաջնահերթ պարտաւորութիւնը:

Ս. Ծննդեան տօնին այս առաւօտ կոչ կ'ուղղենք մեր ժողովուրդին Հայաստանի, Արցախի և աշխարհատարած սփիւռքի մէջ, վերանորոգելու իրենց ճաշակը այդ հոգևոր հացին համար, որ մեզի կը հրամցուի Սուրբ Գրական Բեթղեմէմէն, ինչպէս նաև մեր այսպէս կոչուած ազգային Բեթղեմէմէն, մեր Ս. եկեղեցւոյ Մայր Աթոռէն՝ Ս. Էջմիածնէն: Եկեք չփախցնենք այս սքանչելի առիթը, որպէսզի թարմացնենք մեր ճաշակը հոգևոր այն հացին հանդէպ, որ կ'ընծայուի մեզի մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի ծննդեան խորհուրդին մէջէն և որ հարապատուութիւն, վաւերականութիւն պիտի պարգևէ մեր քրիստոնէական կեանքին և երջանկութիւն ցանէ մեր ժողովուրդին մէջ, որ այնքան անգամներ զրկուած է եղած այդ երջանկութենէն մեր պատմութեան դառն փորձութիւններու և տառնապանքներու պատճառաւ:

Այսօր կը գտնուինք անյետաձգելի հրամայականներու առջև թէ՛ Մայր Հայրենիքի և թէ՛ Արցախի մէջ: Բոլորդ ալ գիտէք որ ամենադժուարին պայմաններու տակ կ'ապրինք: Ժամանակն է որ խօսելէ աւելի՝ գործենք, և՛ գործենք ձեռք ձեռքի, սիրտ սրտի, միասնական ներդաշնակեալ ջանքերով: Պատմութիւնը խօսքով և գրիչով չէ որ կը գրուի, այլ գործի մելանով, քրտինքով, ինքնապոհողութեամբ, որական մասնակցութեամբ, նուիրումով: Գիտնանք ցանապանել էականը երկրորդականէն, ընդհանրականը մասնաւորէն, յախտնականը ժամանակաւորէն:

Կոչ կ'ուղղենք նաև ուրիշ քրիստոնէական քոյր եկեղեցիներու, եկեղեցիի միութեան վերականգնման (էկումենական շարժումին) նուիրուած կապակերպութիւններու իմ եղբայրներուն և քոյրերուն, որպէսզի եղբայրակցութեան գործնական եղանակներով պօրացնեն մեր ձեռքերը այն ծառայութեան համար որով այդ հոգևոր հացը մենք կը ջանանք բաժնել Հայ ժողովուրդին, մանաւանդ Հայաստանի մէջ: Այդ ժողովուրդին գիտակցութեանը մէջ թէն այդ հացին համը երբեք չէ կորսուած, բայց ան կարիքն ունի վերանորոգուելու, վերաթարմանալու և առատանալու անոր այսօրուան տունայ կեանքի դժուարին պայմաններուն մէջ:

Իս խորագոյն իղձն է, ինչպէս կը հաւատամ, իղձն է քրիստոնէական եկեղեցիներու իմ բոլոր եղբայրներուն և քոյրերուն տեսնել որ մինչ կը

մօտենանք մեր Տիրոջ 2000-րդ տարեդարձին, մենք առաել պօրացուցած ըլլանք մեր մէջ մեր միասնութիւնը դէպի քրիստոնէական միութիւն մեր որոնումի ճանապարհին վրայ. միութիւն՝ որ տրուեցաւ Մեկի Բեթղեհէմի՝ «Հացի Տուն»-ին՝ մէջ ահաւասիկ երկու հապար տարիներ առաջ:

Սրտանց կ'աղօթենք որ այս տարուան Ս. Ծննդեան տօնը ողջ մարդկութեան համար

թարմացնէ այն հացը որ մենք միասին կը բաժնենք Բեթղեհէմի մէջ ծնած մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի անձին մէջէն:

Ողջ լերուք ի Տէր, պօրացեալք շնորհօք Սուրբ Հոգւոյն, և յաւետ օրինեալ ի Մէնջ. ամէն:

ԳԱՐԵԳՈՆ Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Կար մարդ մը, որ համարձակեցաւ կոչ ուղղել Աստուծոյ, ըսելով. «Ո՛վ Տէր Աստուած, հրդեհէ՛ թու-վը, ինչպէս որ ըրիր Մովսէսի համար, եւ ես պիտի հե-տեւիմ քեզի: Փուլ բեր պարիսպները, ինչպէս որ ըրիր Յեսուի համար եւ ես պիտի մարտնչիմ: Խաղաղեցուր կոհակները, ինչպէս որ ըրիր Գալիլէայի ծովուն վրայ, եւ ես մտիկ պիտի ընեմ քեզի»:

Եւ մարդը երկա՛ր, երկա՛ր դեղերեցաւ մացառու-տին մէջ, նստեցաւ պարիսպներու առջեւ ու մնաց պե-կոծ ծովի ափին, ապաստելով, որ Աստուած պատասխանէ:

Իսկ Աստուած լսեց մարդուն կոչը ու պատասխա-նեց: Հրդեհ՝ զրկեց՝ ո՛չ մացառներու թուփ մը աչքելու, այլ մարդոց սրտերը հրահրելու համար, փուլ բերաւ՝ ոչ թէ քարէ պարիսպներ, այլ մեղքի ու անտարբերութեան պատեր, խաղաղեցուց՝ ոչ թէ ծովեր, այլ փոթորկայոց Հոգիներ: Եւ ապանեց, որ մարդը պատասխանէ: Շատ երկա՛ր ապանեց:

Եւ որովհետեւ մարդը կը փնտռէր բոցավառող թուփեր՝ եւ ո՛չ սիրտեր, կը նայէր քարերու՝ եւ ո՛չ կեանքերու, կը դիտէր ծովեր՝ եւ ո՛չ Հոգիներ, եզրակա-ցուց, թէ Աստուած անպօր է: Ուստի, վեր բարձրացուց զլուխը ու ըսաւ. «Ո՛վ Աստուած, միթէ կորսնցուցած ես Գու ուժդ»:

Եւ Աստուած պատասխանեց. «Իսկ դո՛ւն, միթէ կորսնցուցած ես տեսողութիւնդ»: